

Sivistysvaliokunta

siv@eduskunta.fi

Asia: HE 48/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta

Sivistystyönantajien lausunto kuluttajansuojalain muuttamisesta

Sivistystyönantajat ry (myöhemmin Sivista) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi KSL 9 a luku eräistä henkilöön kohdistuvista palveluista.

Ehdotetun luvun säännökset koskisivat vain siinä lueteltuja henkilöön kohdistuvia palveluja, joita elinkeinonharjoittaja suorittaa kuluttajan kanssa tekemänsä sopimuksen perusteella tilaajalle tai muulle henkilölle. Ehdotetut säännökset eivät pääsääntöisesti koskisi julkisyhteisöjen järjestämiä palveluja. Poikkeuksena tästä ovat kuntien järjestämät sosiaali-, terveys- ja varhaiskasvatuspalvelut, joissa palvelu tuotetaan kunnan antamalla palvelusetelillä ja joihin nykyisinkin sovelletaan kuluttajaoikeuden ja sopimusoikeuden säännöksiä ja periaatteita. Luvun säännöksiä sovellettaisiin julkisen ja kolmannen sektorin palveluntarjoajaan vain, jos sitä voidaan pitää lain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettuna elinkeinonharjoittajana.

Luvun soveltamisalaan ehdotetaan kuuluviksi terveys- ja sosiaalipalvelut, varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut, ulkonäköön kohdistuvat palvelut, liikunta- ja muut hyvinvointipalvelut, elämyspalvelut ja vapaa-ajan kurssit, juhla- ja ravintolapalvelut sekä taksiliikenteen palvelut. Varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden osalta esityksen perusteluissa todetaan, että elinkeinonharjoittajat tarjoavat kuluttajille päiväkodissa tai perhepäiväkodissa annettavaa varhaiskasvatusta ja koulutuksen osalta esimerkiksi ammatillista kurssitusta sekä pääsykoevalmennusta.

Sivista katsoo, että henkilöön kohdistuvista palveluista säätäminen on tarpeellista, ja selkeyttää monilta osin kuluttajansuojaan liittyviä käytäntöjä. **Sivista katsoo kuitenkin, että ehdotetussa lain soveltamisalassa on joiltain osin tarkentamisen tarvetta varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden osalta.**

Yleisesti **Sivista pitää tärkeänä, että julkisyhteisöjen tai niihin rinnastettavien toimijoiden (yksityinen opetusala) järjestämät palvelut on pääsääntöisesti rajattu ehdotetun soveltamisalan ulkopuolelle, silloin kun ne toteuttavat julkista palvelua.** Julkisen palvelun asiakkaan asema poikkeaa merkittävästi kuluttajan asemasta. Koulutusjärjestelmään kuuluvia palveluita järjestetään perustuslaissa säädettyjen oikeuksien turvaamiseksi. Toiminta on lisäksi erityislainsäädännöllä ja muulla ohjauksella tarkoin säädeltyä, eikä kuluttajaoikeudellisten periaatteiden soveltamiselle ole näytetty asiallisia perusteita tai tarvetta.

Esityksessä on todettu, että soveltamisala on määritelty sellaisiin palveluihin, joissa nähdään "riittävässä määrin samoja ominaisuuksia". Sivista pitää päinvastoin määriteltyjä palveluita luonteeltaan varsin erilaisina. Varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden osalta virhe- tai

viivästystilanne ja siitä aiheutuvat seuraukset ovat luonteeltaan hyvin erilaisia kuin esimerkiksi taksi- tai kosmetologipalveluissa. Yleisesti on ongelmallista, että esityksestä jää epäselväksi, mikä laskettaisiin virhe- ja tai viivästystilanteeksi varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluissa. Sivista ehdottaa, että **lainvalmisteluaineistoja laajennettaisiin esitetystä siten, että lainsäätäjät antaisi tarkempia ohjenuoria siihen, miten eri palveluiden osalta virhe- ja viivästystilannetta voidaan tulkita.** Tämä edesauttaisi hallituksen esityksen tavoitetta mahdollistaa kuluttajille ja elinkeinoharjoittajille paremmin ennakoida niitä vastuita, velvollisuuksia ja oikeuksia, joita heille lain perusteella syntyy.

Sivista pitää ongelmallisena sitä, että ehdotettu muutos kuluttajansuojalakiin asettaisi varhaiskasvatustoimijat erilaiseen asemaan suhteessa toisiinsa: kunnan järjestämä varhaiskasvatus ei olisi kuluttajansuojalain piirissä, kun taas kunnan palvelusetelillä tuotettu yksityinen varhaiskasvatus olisi. Koulutusjärjestelmän kehittämistä on ohjannut ns. ylläpitäjäneutraliteetti, mutta tästä oltaisiin nyt poikkeamassa.

Varhaiskasvatuslaissa on määritelty, että yksityisen palveluntuottajan järjestämän ja tuottaman varhaiskasvatuksen valvontaviranomaisia ovat aluehallintovirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto sekä varhaiskasvatuslain 50 §:ssä tarkoitettu kunnan monijäseninen toimielin tai sen määräämä viranhaltija. Varhaiskasvatuslaissa on myös määritelty vanhemman tai muun huoltajan oikeudesta muistutukseen sekä kanteluun, mikäli varhaiskasvatuksen laatuun ei olla tyytyväisiä. Valvontaviranomaisella on myös tarkastusoikeus. Sivista katsoo, että varhaiskasvatuksen valvonta- ja oikeusturvakäytännöt ovat jo kaikinensa hyvin kattavia. Hallituksen esityksessä ei ole myöskään näytetty erityistä tarvetta kunnan palvelusetelillä tuotettavan varhaiskasvatuksen sisällyttämiseksi kuluttajansuojalain piiriin. Sivista katsoo, että **kuluttajansuojalakea ei tulisi soveltaa valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaiseen varhaiskasvatukseen riippumatta palvelun toteuttajasta.**

Sivista ei vastusta erityislainsäädännöllä säädetyn koulutusjärjestelmän ulkopuolisen liiketoiminnan tuomista kuluttajansuojalain piiriin. Erilaisia koulutuspalveluita tarjoaa laaja kirjo toimijoita, ja on tärkeää selkeyttää kuluttajan oikeuksia suhteessa näihin toimijoihin. Soveltamisalan sanamuodossa tulisi kuitenkin epäselvyyksien välttämiseksi tuoda selkeästi ilmi, että säännöksillä ei tarkoiteta koulutusjärjestelmään kuuluvaa koulutusta.

Sivista katsoo, että **hallituksen esityksessä tulisi täsmällisemmin rajata säännösten ulkopuolelle sellainen koulutus ja koulutuksen järjestäjä, josta on säädetty erityislainsäädännöllä ja jonka toiminta on julkisesti rahoitettua.** Tämä koskee niin tutkintoja, tutkinnon osia, avoimessa suoritettuja opintoja kuin erikoistumiskoulutuksia. Koulutuspalveluiden osalta esityksen perusteluissa käytetyt esimerkit lain piiriin tulevista koulutuspalveluista ovat luonteeltaan epämääräisiä, kuten "ammattillinen kurssitus" sekä pääsykoevalmennus. Kuluttajansuojalain piiriin tulee määritellä selkeämmin vain elinkeinoharjoittajan tuottama markkinaehtoinen palvelu.

Lopuksi Sivista kiinnittää huomiota siihen, että esityksen perusteluissa todetaan, että julkisyhteisöjen järjestämien palveluiden osalta valmistelua jatketaan eri yhteydessä. Sivista painottaa, että **koulutusjärjestelmän osalta tarkoituksenmukaisinta on kehittää toiminnan laatua, valvontaa ja oikeusturvakeinoja hallinnonalan sisällä.**

Helsinki 2.5.2022

Sivistystyönantajat ry

Heikki Holopainen

va. johtaja

heikki.holopainen@sivista.fi

0400 639 331

Annakaisa Tikkinen

elinkeinopoliittinen asiantuntija

annakaisa.tikkinen@sivista.fi

040 356 6082

Sivistystyönantajat

- sivistys-, koulutus- ja tutkimusalan työnantajajärjestö
- jäsenenä yli 340 oppilaitosta kaikilta koulutusasteilta
- yliopistot, ammattikorkeakouluja, ammatillisia oppilaitoksia, lukioita, peruskouluja, kansanopistoja, urheiluopistoja, kansalaisopistoja, opintokeskuksia, kesäyliopistoja, taiteen perusopetuksen oppilaitoksia kuten esim. musiikkiopistoja, koulutusvientiyrityksiä
- jäsenet ovat säätiöitä, yhdistyksiä, osakeyhtiöitä tai julkisoikeudellisia laitoksia
- jäsenten palveluksessa noin 60.000 opetuksen, tutkimuksen ja hallinnon ammattilaista

Yksityinen toimija opetuksen järjestäjänä

- rekisteröity yhteisö (yhdistys, osakeyhtiö, säätiö)
- valtioneuvoston tai opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä järjestämislupa
- hoitavat laissa määriteltyä julkista koulutustehtävää
- julkinen rahoitus
- tarjoavat maksutonta koulutusta samalla tavalla kuin kunnat, kuntayhtymät tai valtio
- perivät muussa opetuksessa (mm. musiikkiopistot, kansanopistot) opiskelijamaksuja samoilla periaatteilla kuin kunnallisetkin oppilaitokset
- toimintaa ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi